

POŠTARINA PLAČANA V GOTOVINI

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

Letnik XXVIII.

Oktober 1926.

Štev. 2.

Vsebina.

1. E. Gangl: Očetov nož. Pesem	25
2. Jos. Vandot: Kocljeva osveta. Planinska pripovedka s podobo	26
3. A. Potočnik: Ljubljana. Poučni spis s podobo	30
4. Ivanka Kalinova: Mamici. Pesem	32
5. Fr. Rojec: Učiteljeva tridesetletnica. Življenjepiš s podobo	33
6. Albin Čebular: Solza. Pesem	34
7. Dr. Fr. Zbašnik: Ne kradi! Povest	35
8. Damjan: Jesenski večer. Pesem	37
9. Josip Jeras: Deklice iz preteklosti. Zgodovinski spis s podobo	38
10. Karel Štrbenk: Jure. Gledališka igra	40
11. Danilo Gorinšek: Mamice ni! Pesem	43
12. Anica: 10. oktober. Pesem	44
13. Pouk in zabava	45
14. Kotiček gospoda Doropoljskega	47

**Hej, Slovani, naša reč slovanska živo klije,
ko za narod naše verno srce zvesto bije!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrto leta 7·50 Din. Posamezni zvezki po 3.— Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna, I. nadstropje. — Na ta naslov pošiljaj naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vpslane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 20/II.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le tekom prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Engelbert Gangl v Ljubljani. — Izdajatelj: Udruženje jugoslovenskega učiteljstva (UJU), odgovoren Andrej Skulj v Ljubljani. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, zanjo odgovarja Francè Štrukelj v Ljubljani.

Očetov nož.

*Ko bi Stanko nož imel očetov,
ki mu v koricah rez ostru spava,
tisoče izvršil bi obovov,
ki napleta mu jih bistra glava.*

*Najprej v gozd bi se vesel odpravil,
bukvi bi podrezal korenino,
nož na deblo krepko bi nastavil
in izdolbel v njem bi si duplino.*

*Na morjé čolniček bi odnesel,
spustil z njim bi v daljo se bogato,
tankaj v žepe bi zlata natresel
in domov se vrnil z njim bahato.*

*A še prej nož v lipo bi zapičil,
nanjo bi se spravil spretnoročen
in rezljaj jo in jo umno ličil,
da iz nje zaprha konj poskočen.*

*Prej še stopil bi k trgovki Borčki,
bi narezal pisane tkanine,
skočil na konjiča bi s praporčki,
da okičen povihra v daljine.*

*In še prej privlekel izza meje
smreko bi in skorjo ji okresal,
v senco hladno bi razpletel veje,
hlevček ličen bi iz nje iztesal.*

*Prej bi še desak in brun narezal.
Da očuva se dežja in piša,
spretno vse bi združil in povezal —
hencajte, tako bi zrasla hiša!*

*In še prej bi stopil do potoka,
da bi samcat ne šumljal brez mlinčka,
dela bi na streho vešča roka
razkreljučenega petelinčka.*

*In še prej bi nož se breze lotil,
saj nesnagi treba je metlice,
in če kdo bi se v resnici zmotil,
šiba bi učila ga resnice!*

*O, ko bi le nož imel očetov,
ki brez haska v tujem žepu spava,
koliko izvršil bi obovov,
ki napleta mu jih bistra glava!*

*A pred vsem na vrbo je pozabil!
Najprej bi do nje možat privoriskal,
da bi v glasno jo piščal porabil,
da lepó bi si okrogle piskal . . .*

E. Gangl.

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

2.

rezgodaj sem prišel,« je zagodrnjal Kocelj in se je potuhnil v gost grm. »Pa saj je prav, da sem prišel prezgodaj. Vsaj ničesar nisem zamudil. Anjara Panjara gotovo še spi, pa tudi tisti otrok še spi, ki ga je bila sinoči Anjara Panjara prinesla s sabo iz vasi. Samo Brinceljček ne spi; lepi nosek poveša nekje — seveda, če mu ga Anjara Panjara že ni odrezala — hopsasa! Treba mu bo poiskati v gozdu smrekov storž, da mu ga pritisnem namesto noska v obraz... Škoda bi bilo tistega noska. Saj kaj naj zdaj kažem v mestu in s čim naj si služim rumene cekine, če pa Brinceljček nima nič več lepega noska? — Ne daj, ljubi Bog, da je Brinceljček prišel ob nosek!«

Vedno bolj se je svetlikal dan po zagorskem svetu. Zapihal je od nekod s strmih snežišč leden veter. Drevje in grmovje se je pričelo gibati, in mrzla rosa se je usipala s tihim žuborenjem z zelenih, svežih listov. Tam v ozadju se je že zasvetil silni Jalovčev vrh v modrikasti luči, ki pa je hitro izginila in na njeno mesto se je razlila čudovita, živa svetloba, podobna ogromnemu, rdečemu plamenu, ki je lizal naglo okrog sebe, dokler niso vseokrog goreli vsi zasneženi vrhovi kakor velikanske plamenice. Tisti ogenj se je širil vedno bolj ob skalah navzdol; do polovice snežnikov je prišel in je tedaj ugasnil. Tisti trenutek pa je pogledalo izza škrbastih gorá solnce in se je zasmejala zagorski dolini...

Tedaj je pa tudi zaškripala lesa tam ob visoki ograji. Kocelj se je zdrznil in je iztegnil vrat. Pa je zagledal Anjo Panjo, ki je bila ravno stopila na goličavo. Na vse strani se je ozrla in je potem zaklicala na glas: »Mucika, oj, mucika! Kje si? Povej mi vendar, kje si? Že vso noč se potepaš za miškami po gozdu. Ali ti ni prav nič mar tvoj dom? Čakaj me, ti hudobna mucika! Trnjevo motvoz te že

čaka doma, kladivo te že čaka doma in čaka te še marsikaj drugega ... Ali me slišiš?»

Jankov Kocelj je momljal kakor medved v grmu. Govoril je pa takole: »O, le kliči nemarno mačko! Lahko jo bičaš s trnjem, z nožem jo lahko tepeš in jo lahko navežeš na žareč konopec. Nemarna mačka te pač ne bo nikoli več slišala. Predobro se ji zdaj godi; saj lovi in žre same pečene miši in podgane tam v peklu.«

In je Anja Panja še nekaj javkala, česar pa Kocelj ni razumel. Počasi se je okrenila in je šla preko goličave. Potem pa je izginila doli v gluhem gozdu. In še dolgo jo je Kocelj slišal, ko je vpila po gozdu. Pri vsakem desetem koraku se je Anja Panja ustavila in je zaklicala, da se je razlegalo daleč v prostrani gozd: »Mucika, oj, mucika!« — No, nazadnje je utihnilo tudi njeno vpitje nekje v daljavi — in tišina se je zopet razprostrla krog in krog ...

Jankov Kocelj se je v grmu vzravnal. Še enkrat se je pazno ozrl okrog sebe in se je posmejal. — »Zdaj je čas, pravi čas! Zdaj bomo videli, če je nazadnje vendarle zares zacvetla moja pamet, kakor sem se bil včeraj nekaj hvalisal ... Bomo videli — hehe, bomo videli ... Zato pa le poskoči, Kocelj, ker se strašno mudi! Ne odlašaj in samo misli, da se ti je po letih čakanja naposled le oglasila pamet ... Poskoči, Kocelj, poskoči!«

Kocelj je zares skočil iz grma in je drvel na vso sapo preko goličave. Ustavil se je šele pri ograji in je splezal nanjo kakor mačka. Z ograje pa je skočil na trato in je stekel do hišice. Zgrabil je za kljuko in je hotel odpreti hišne duri. Toda duri so bile trdo zaprte ... »Zaklenila jih je hudoba,« je Kocelj nevšečno zasopel. »O, ker ne stoji nemarna mačka na straži, je pa zaklenila duri; čarovnica jih je zaklenila zanašič zato, da ne morem noter ... Mudi se, mudi! Pa kako naj napravim, da pridem v hišico? Kako naj napravim — ovbe!«

Obupno je gledal Kocelj po durih in je že mislil, da ne bo mogel nikoli odpreti vrat. Tedaj pa mu je pogled obvisel na močnem, železnem zapahu, ki je bil visoko tam gori na durih. Kocelj se ni pomišljal; pogнал se je kvišku in je napel vse svoje moči, da je odrinil zapah v stran. Potem je pritisnil za kljuko, in glej — duri so se odprle in niso niti malce zaškripale ... Kocelj se je razveselil, da je kar poskočil. Naglo je smuknil v svetlo vežo in se je oziral okrog sebe. Na levi je zagledal črna vrata; Kocelj se jim je približal in jih je odprl. Stopil je v prostorno izbo in tam ni videl nič drugega nego razmetano postelj, visoko mizo in ogromno skrinjo, ki je stala tik ob steni.

»Aha, to je izba, kjer spi Anjara Panjara,« si je mislil Kocelj. »Hm — ničesar poštenega ni tukaj. Pa sem že domneval, da se tu blesti samo zlato, ker je Anjara Panjara čarovnica in si lahko pričara zlata, kolikor si ga le hoče. Pa nič in nič ... A tu ni Brinclja in tudi

siromašne deklice ni nikjer. Kam ju je skrila Anjara Panjara, kam? — O, glej — tam so druga vrata. Za temi vratmi pa sta najbrž zaprta Brincelj in siromašna deklica iz vasi. Pogledjmo!»

Kocelj je stopil k vratom in jih je poizkušal odpreti. A vrata so bila močno zaklenjena, in Kocelj se je zaman trudil, da bi jih odprl. In Kocelj je tudi uvidel, da jih ne odpre, pa četudi bi se trudil sto dolgih let. To ga je pa razjezilo tako, da je že hotel s hrbtno butniti ob vrata. Toda premislil se je in je potlačil jezico. Pričel je klicati, najprej tiho, potem pa vedno glasneje: »Brincelj — Brincelj! Ali me slišiš? Ali me slišiš? — Brincelj!»

A nihče mu ni odgovoril in nič se ni zgenilo za zaklenjenimi durmi. Kocelj je zmigal z rameni in si je rekel: »Nikogar ni tu notri. Saj če bi bil Brincelj notri, bi se mi takoj oglasil. Pa ga ni... Sam Bog ve, kam ga je zaprla Anjara Panjara? Ne rekel bi dvakrat, da ga ni zaprla v samo črno klet... Pa grem pogledat tja doli in ga rešim, ker se mi smili. A še bolj se mi smili njegov lepi nosek, ki si bom z njim služil v mestu cekinov na peharje... Zato pa ga moram rešiti.«

In je odšel nazaj v vežo in je stopil po strmih stopnicah v klet. Tema je bila tam doli, da se ni videlo ničesar. Kocelj je tipal ob zidu, in ko se mu je zdelo, da je sredi kleti, je glasno zavpil: »Brincelj, Brincelj! Ali me slišiš?»

Od nekod se je oglasilo prikrito javkanje in prasnilo je nekje ob zid, kakor da hoče nekdo siloma razpraskati kamenito steno... Kocelj je poslušal in je stopil tri korake naprej. — »Ali si ti, Brincelj?» je vprašal. »Daj, oglasi se mi, da bom vedel!«

Pa se je pritlikavec Brincelj res oglasil od nekod z jokavim, komaj slišnim glasom: »Jaz sem, jaz... Pa kdo me kliče — jojmene, kdo me kliče?»

A Kocelj ni odgovoril, ampak je vžgal vžgalico in je svetil okrog sebe. Tik pred sabo je zagledal kamenita vrata, ki so bila močno zapahnjena z debelim zapahom. In Kocelj se je domislil, da je nemara Brincelj zaprt za temi durmi. Z vso močjo se je uprl v zapah in ga je odrinil. Nato pa je z vso silo odprl vrata in je stopil čez prag. Vžgal je drugo vžgalico in je pogledal vseokrog, da bi zagledal pritlikavca Brinclja. Pa ga je tudi resnično zagledal. Pritlikavec Brincelj je čepel tam v kotu na mokri zemlji in se je tresel po vsem životu od mraza in strahu. Kocelj je stopil tik do njega in mu je velel: »Brincelj, vstani! Mudi se, strašno mudi... Zato ti pa rečem, da vstani takoj, če hočeš varno zbežati iz ječe.«

Pritlikavec Brincelj je spoznal Koclja po glasu. Naglo je šinil na noge in se je oprijel Koclja okrog vratu. — »Reši me, ljubi Koceljček! Ojojmene, iz grozne ječe me reši! In košček kruhka mi daj, da se potolaži moj želodček... Sam Bog ve, kdaj sem zadnjikrat jedel...

Usmili se, Koceljček! Če se že mene nočeš usmiliti, pa se usmili vsaj mojega lepega noska! Siromak — povetil se je že, hudo povetil...»

Kocelj mu ni hotel ničesar odgovoriti, ker je dobro vedel, da ne sme zamujati časa. Pograbil je Brinclja za roko in ga je vlekel iz kleti. Zaprl je duri za sabo, vžgalico je vžgal in je porinil zapah nazaj. Nato pa je prijel Brinclja zopet za roko in ga je vodil naglo po stopnicah navzgor. Pritlikavec ni zinil nobene besedice več, ampak je ječal, samo ječal in povešal svoj dolgi, šilasti nos. Prišla sta v vežo, in Kocelj je skočil v izbo. Na mizi tam je ležal velik hleb rženega kruha, in Kocelj je odrezal debel kos od njega. Šel je nazaj v vežo in je dal pritlikavcu kruh pa ga je spet pograbil za roko. — »Hitro, hitro!« je rekel. »Anjara Panjara se vrne vsak trenutek... Zato pa hitro!«

In bežala sta iz hišice, preko trate sta bežala in sta prišla do ograje. Kocelj je potisnil Brinclja vrh ograje in je tudi sam splezal tja gori. Ker se Brinclj ni upal skočiti na trato, ga je prijel Kocelj za ovratnik in ga je spustil navzdol. Pritlikavec Brinclj je telebnil na trato; toda urno se je pobral in je tekkel na vso sapo preko goličave proti gozdu. — »Hej, Brincljček!« je zaklical Kocelj za njim. »Teci, teci naravnost v goščavo! Tam gori lep ogenj in tam se lahko lepo ogreješ. Pa me tamkaj počakaj! Ali si slišal?«

Pritlikavec Brinclj je bežal proti goščavi. Ničesar ni odgovoril in je samo mahal z velikim kosom kruha in skakal, samo skakal...

A. POTOČNIK:

Ljubljana.

(Dalje.)

2. EMONA.

a mestu sedanje Ljubljane je bila rimska naselbina, Emona po imenu. O ustanovitvi tega mesteca pri- povedujejo pravljico, ki kaže, da so bile naše dežele že tedaj v zvezi z balkanskim polotokom:

Grški junak Jazon si je hotel osvojiti drago- ceno zlato ovnovo kožo — runo — ki jo je imel Aetes, kralj Kolhide, dežele ob Kavkazu. Izbral si je nekaj pogumnih tovarišev, se z njimi vkrcal na ladjo Argo in se odpeljal čez Črno morje. Posrečilo se mu je dobiti zlato runo in ugrabiti tudi kraljično Medejo. Razjarjeni Aetes je zasledoval Jazona preko Črnega morja, ta pa je ubežal ob izlivu Dunava po reki navzgor. Z vesli in jadri so si pomagali Argonavti — tako so se imenovali Jazonovi tovariši — naprej in priveslali do izliva Save v Dunav, jadrali po Savi do sedanjega Zaloga, odtod pa dalje po Ljubljanici. Na kraju sedanje Ljubljane je ustanovil Jazon s svojimi tovariši prvo nase- lbino — Emono. Ladja Argo je plula po Ljubljanici do sedanje Vrhnike. Tu so naložili ladjo na valje in jo vlekli preko gorá do izvira reke Timave, blizu sedanjega Devina. Po Timavi so priveslali v Jadransko morje in po njem v Grčijo.

Tako pripoveduje pravljica. Vendar je iz nje posneti, da so bile naše dežele znane že starim Grkom in da se je trgovinski promet med njimi in našimi prednamci gibal po naših rekah.

Po zatrdilu zgodovinarjev je bila Emona ustanovljena leta 1222. pred Kristusom. Po Jazonovem odhodu so zasedli mesto Ilirci, še pozneje pa Rimljani. Naš pesnik Valentin Vodnik je pel:

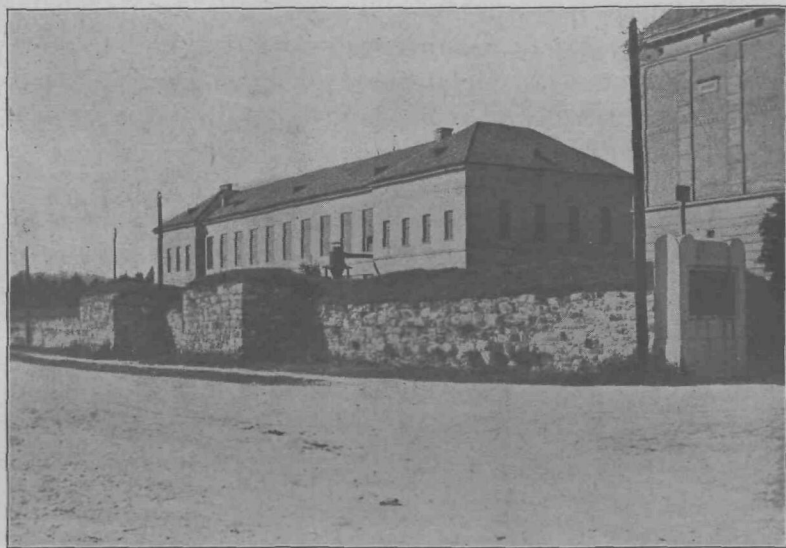
»Od nekdanj stanuje že tukaj moj rod,
če ve kdo za druž'ga, naj reče, odkod!«

S temi besedami je pokazal, da Slovenec ni priseljenc v svoji domovini, kakor sta se priselila Nmec in Italijan, temveč da biva v njej že od tistih pradavnih časov, ko so si prvi ljudje poiskali selišč v Evropi. Vodnik je bil mnenja, da so bili stari Ilirci slovanskega rodu, ki so bili naseljeni po naših krajih davno pred Rimljani.

Emona je imela obliko pravokotnika, katerega severna in južna stran je merila 435·50 m, vzhodna in zahodna pa 523·60 m. Ohranil se je še mestni zid rimske Emone, ki ga vidimo na Mirju za sedanjo tehniško šolo in ki sega od Paichlovega vrta do Gorupove ulice. Nekdaj je segal do Jakopičeve hiše, kjer še dandanes tvori podlago vrtnemu zidu za starinsko krakovsko kapelico na »Frtici« (for-

tezzo = trdnjava) ob Emonski cesti in Vegovi ulici do bivšega deželnega dvorca, sedanje univerze; odtod mimo Kongresnega trga po Nunki ulici do nunskega vrta in odtod proti jugu do Paichlove hiše na oglu Rimske in Tržaške ceste. Rimsko mestno obzidje je bilo na zgornjem delu nad 2, na spodnjem nad 3 m široko ter zgrajeno iz obsekanega lomljenega kamnja. Okolo zidu je bil izkopan jarek, ki je bil 20 m širok in 6 do 8 m globok.

Iz zidu se je dvigalo več stolpov, na katerih so imeli najbrž postavljene metalne stroje za obrambo mesta. V južnem obzidju je imelo mesto dvoje vrat. Glavna cesta iz mesta je držala po sedanji Šelenburgovi in Dunajski cesti proti Celju (Celea), na jugozapadu pa po sedanji Tržaški cesti proti Vrhniki (Nauportus). Široka je bila približno nad 10 m in jako trpežna.

Mestni zid stare Emone na Mirju

Grobišča stare Emone so bila zunaj naselbine ob glavnih cestah; največ grobov so odkrili ob Dunajski cesti.

Mesto je imelo kanale, ki so vodili v Ljubljano, in vodovod s pitno vodo, ki je bil navrnjen izpod Rožnika in iz Kamne gorice za Dravljami ter je držal skozi Šiško v mesto. Mnogo zanimivih izkopenin so odkrili, ko so zidali srednjo tehniško šolo. Našli so ostanke živega srebra, ki ga je uporabljal zlatar za pozlačevanje srebrnih posod. Na tem kraju so dvignili lonec s 50 zlatniki in srebrnimi palicami; zlatniki najbrž še niso bili v prometu. Odkrili so žlice, lepo izdelane okove, lasne igle in mnogo prav umetniško okrašenih posod, ki so vanje polagali pepel sežganih mrličev.

Emona ni bila samo naselbina, temveč je cvetla v njej tudi trgovina in obrt. Po Ljubljani so plovile trgovske ladje do Save in po tej v Dunav.

Leta 238. po Kristusu si je hotel Maksimin iz Tracije prisvojiti rimski prestol; zato je odšel z večjo vojsko skozi Emono v Italijo. Emonci so zažgali mesto ter z blagom in živili zbežali proti jugu. Maksiminova vojska je našla mesto prazno, hiše pa požgane, zato je trpela lakoto. Ko je bil Maksimin pri Akvileji premagan in umorjen, so se pobegli Emončani vrnili in na novo sezidali mesto, ki se je razvilo v cvetočo rimsko naselbino.

V četrtem stoletju se je širilo krščanstvo po Emoni, zato vidimo v njej že škofa Maksima, čigar kip stoji v stolnici na levi strani velikega oltarja. Leta 452. je divjal hunski kralj Atila, imenovan »šiba božja«, s svojo vojsko iz ogrske ravnine proti Italiji ter razrušil Emono. Po Atilovem razdejanju je dovolil Narsetis, vojskovodja cesarja Justinijana, naj se mesto zopet sezida. A tudi ta nova naselbina ni imela obstanka. Razdejali so jo Avari in Longobardi. Prišli so Franki, ki so okolo leta 790. sezidali novo mesto okolo Gradu in mu dali ime po reki Ljubljani — Ljubljana. (Dalje.)

Mamici.

Poznaš zaklad, ki je najdražji,
ki nimajo ga vse goré?

Poznaš zavetje ti najslajše?
To materino je srce!

Ko z deco, mamica, se smeješ,
tvoj smeh je ves prešeren, mlad,
ti mala srčeca umeješ,
napaja slast vas sladkih nad.

Ko zlati angelčki prižgejo
blesteče lučke na nebo,
ko smukne dete pod odejo,
mu poje mamica sladkó.

Pa če bolan otrok je zlati,
kdo čuva ga, kdo z njim trpi?
To si le ti, preblaga mati,
bediš ob njem vse dni, noči.

Solzé, ki jih v bolesti plakaš,
to pač so biseri svetli,
ti moliš, prosiš, zvesto čakaš —
in dete zdravje spet dobi.

Ivanka Kalinova.

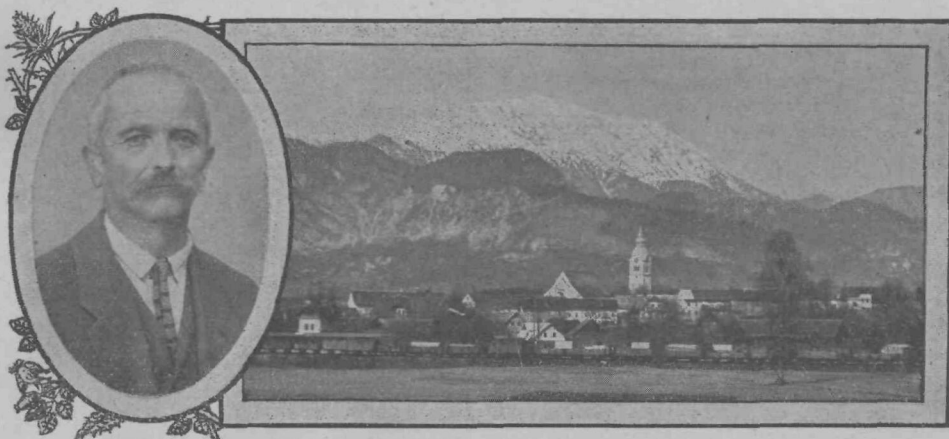

FR. ROJEC:

Učiteljeva tridesetletnica.

poznala sva se v Ljubljani v ljudski kuhinji, kamor sva hodila na hrano. Potem sva sklenila trajno prijateljstvo ob prireditvi slavnostnega Miklavževega večera v mojem stanovanju na Bregu števil. 4. On, Ivan Šemrl, je hodil v realko, a jaz v gimnazijo. Po dovršitvi dveh razredov realne šole je l. 1888. odšel na učiteljsiše v Kopru, kjer je napravil l. 1892. zrelostni izpit za učitelja. Po kratkih učiteljskih službovanjih v Spodnjem Logatcu, Grahovem in v Svetem Vidu nad Cerknico je bil l. avgusta 1896. nameščen za stalnega učitelja in šolskega upravitelja na enorazredni osnovni šoli v Lescah pri Radovljici. Tu službuje še sedaj in je letos na tihem v krogu svoje družine praznoval tridesetletnico te službe. Pričujoča slika kaže njega in njegovo sedanje bivališče Lesce.

Trideset let učiteljskega službovanja v enem kraju, to pač ni malenkost! In prijatelj Ivan ni skrbel v tej dolgi dobi svojega bivanja v Lescah le zase, za šolo, za vsestranski gospodarski in narodni napredek, ampak tudi za svojo družino. Leta 1899. se je oženil in ima zdaj poleg žene pet hčerk in dva sina, a štirje otroci so mu umrli. Lahko si mislite, koliko telesnega in duševnega napora in skrbi je moral pretrpeti ubogi oče ob pičli učiteljski plači v svrhu vzdrževanja tako številne družine!

Leta 1894. sem jaz prišel v Radovljico in tri leta pozneje sem tam nastopil svojo raskavo službo. Z Ivanom sva se večkrat sešla v Lescah in v Radovljici in vselej sva si imela največ potožiti o svojih družinskih križih in težavah, ki so naju trli in mučili vedno huje. Vkljub temu

pa nama niso prizanesli najini narodni nasprotniki. Leta 1916. sva bila oba potrjena za črna vojnika. In ko so bili najini vrstniki oproščeni iz službenih ozirov, naju ni hotela oprostiti višja vojaška oblast. Šemrl je moral oditi na vojaško službovanje v Siegmunds-Herberg na Spodnjem Avstrijskem, kjer so ga dodelili k straži v ujetniškem taboru. K sreči pa je bil tam za poveljnika dober in zaveden Slovan, Poljak Bureš, ki je Šemrlu blagohotno lajšal službovanje in mu je večkrat dal dopust na veliko jezo njegovih radovljiških preganjalcev.

Prihodnje leto bo prijatelj Šemrl doslužil in stopil v zasluženi pokoj. Ostane pa v Lescah in si tu poišče miren dom. Sedaj ga ne miče v njegov rojstni kraj Črni vrh nad Idrijo, ki je nanj raztegnila svojo nasilno državno oblast grabežljiva in Slovencem skrajno sovražna Italija. Želim njemu in njegovi družini na novem domu mnogo, mnogo let mirnega in zadovoljnega življenja kakor tudi dočakanja srčnozaželenega dneva, ko tudi njegovemu ljubljenu rojstnemu kraju zasije svoboda!

Solza.

*Tam Hrušica v temò se skriva,
Snežnik objeli so okovi,
opasan s trnjem Javornik počiva
in v Črni vrh lijó otrovi.*

*»V Postojni je kristalna jama
in v njej so biseri nešteti.«
»»Ah, kam? Zagradil tujec pot je nama...««
»In biseri?« — »»Iz nje so vzeti!««*

*»Saj solnčna naša je Vipava!
Kaj mar so steze ti neznane?«
»»Ne smeva... Tuja tamkaj je zastava,
mejnik je zakopan v Podstrane...««*

*»Pa Idrija? Se ona je li skrila?
Daj, vprašaj urno lastovico!«
»»O, veš, še njo je sila tujčeva zalila,
da vzame ji slovensko govorico...««*

Albin Čebular.

DR. FR. ZBAŠNIK:

Ne kradi!

e zopet je bil stari Ižanec v šoli! Skoro vsak teden je prišel tožit koga ali pa se vsaj na splošno pritoževat. Nobenega posestnika ni bilo v vsej občini, ki bi bil imel toliko povoda jeziti se nad razposajeno mladino kakor on. No, nemara da so bili drugi ljudje malo bolj prizanesljivi in potrpežljivi ali pa so si na drug način ohlajali svojo jezo! O, tuđi Ižanec bi si jo bil rad ohladil! Kako rad bi bil časih navil ušesa temu ali onemu, a k temu je bilo treba seveda dveh: tistega, ki ušesa navija, in tistega, ki naj bi imel ušesa navita! A ta zadnji je Ižancu redno ušel! Prekokoren, prebetežen je bil, da bi se bil spuščal v tek za njim. Sicer je časih poizkusil, a hitro je odjenjal. V urnosti se njegove stare noge z mladimi niso mogle meriti. Zato pa je tem huje rohnel, grozil in se togotil. A poudariti treba, da se je navadno po pravici togotil in da tega ni storil brez vsega vzroka.

»No, kaj pa je danes novega?« je vprašal učitelj, ko je zagledal Ižanca med vrati.

»Kaj da je novega? Pravzaprav nič! Vedno stara malopridnost!«

»Ampak vsaj nove neprilike, ali ne?«

»Pa še kakšne!«

»No, kaj pa, kaj? Ali vam je že zopet napravil kdo kako škodo?«

»Da bi je tako ne bil! Gospod učitelj, vi veste, da imam lep sadni vrt. V svoji mladosti sem zasadil marsikatero drevesce, ki nosi zdaj dober sad, ali bolje rečeno, bi ga nosilo, če ne bi gotovi zlobneži poskrbeli za to, da nič ne dozori. Zares, kesam se, da sem kdaj sadil in cepil!«

»Tega vam pa res ne sme biti žal!«

»Kako da ne? O, še do tega pride, da vse drevje posekam, potem bo vsaj mir!«

»Ljubi Ižanec, to bi bil greh!«

»Ali to pa ni greh, da se jaz dan na dan jezim, ker mi vsak trenutek kak nepridiprav ukrade kaj z mojega vrta? Ali mar to ni kraja, če klati kdo sadje s tujega drevja?«

»Gotovo, tudi to je tatvina! Kogar je drevje, tistega je sad!«

»No, torej! Toda ali mislite, gospod učitelj, da dobim jaz kaj s svojega vrta? Samo to, kar drugim ostane! Pa ko bi vsaj počakali, da bi dozorelo! Pa ne in ne! Jablano imam, katere sad je nekaj časa prej goden kot na drugem drevju. Toda danes še ni! Treba bi bilo še štirinajst dni, da bi bila jabolka popolnoma zrela. Zdaj pa pojdite pogledat! Vse veje so že okleščene! Samo semtertja je videti še kako

posamezno jabolko. Drugo je že vse razbito. Vsak trenutek prileti s poti kak kamen ali krepelec med veje, da tudi že listja ni več na njih. Vse je že doli, vse, vam pravim! In človek ni niti življenja varen! Zgodilo se je že, da mi je priletel kamen tik mimo glave! Kako lahko bi mi bil oko izbil! Kdo naj mi potem drugega da? Oh, pa šipe — koliko šip so mi že pri tem pobili!»

»Pa kdo to dela, kdo?«

»Večinoma taki ptiči kot so ti tukaj, ki jih imate vi pred sabo! Gospod učitelj, v mlajših letih sem dosti po svetu hodil. Spoznaval sem kraje in ljudi. A reči vam moram, da na take ljudi nisem naletel nikjer, kakršni so pri nas!«

»Mogoče, da mimogrede niste vsega videli. Če bi se bili kje dalje časa mudili, kdo ve, kaj vse bi bili zapazili, česar tako niste mogli!«

»O, dobro sem videl! Nisem bil kak butec, ko sem bil mlad! Imel sem odprte oči! Vse me je zanimalo. Pazljivo sem motril ljudi, njih šege in navade, pa tudi lastnosti. Zlasti rad pa sem opazoval mladino. Saj po tem, kakšna je mladina, najlaglje sodite, med kake ljudi ste zašli! Če je mladina dobro vzgojena, z gotovostjo lahko sklepate na to, da so tudi starejši ljudje dobri in pametni! Pa kaj sem že hotel povedati? Da! Menda je bilo na Tirolskem to! Hodil sem po cesti, baš ko je šolska mladina v šolo hitela. Ob obeh straneh ceste se je vrstil vrt za vrtom. Na levo in desno je ležalo ob ploteh vse polno žlahtnega sadja po tleh. Ali mislite, da se je kateri od učencev sklonil in pobral kaj? Ni eden ne! Jaz sem se čudil. Zakaj če leži tako vse polno sadja okrog, bi tudi jaz mislil, da ni baš greh, če kdo pobere kako hruško ali jabolko. Zares nisem se mogel prečuditi! Došel sem gručo učencev in učenk in nisem si mogel kaj, da bi ne bil vprašal: Kako to, da vas ne mika, da bi kaj pobrali, ko leži toliko zrelega sadja okrog? Ali veste, kak odgovor sem dobil? Če bi mi bili rekli: »Nismo lačni!« ali: »Imamo sadja zadosti doma!« bi me še ne bilo tolikanj iznenadilo! Toda čujte: »To ni našel!« Kar iz več ust obenem: »To ni našel!« In kako so me pogledali! Kakor bi bili hoteli reči: »Zavodnik grdi!« Poljubil bi bil tiste otroke vse po vrsti, tako so se mi primilili s svojim poštenjem! A pri nas? Ali pri nas ne velja sedma božja zapoved: Ne kradi! ? Ali pri nas nič ne učite otrok, kaj smejo in česa ne smejo?«

»Gospod Ižanec, vi hočete nemara reči, da pri nas šola ne vrši svoje naloge! Ampak stvar je taka: šola sama ne more vsega! Tudi doma se mora mladina učiti! Šola ne more imeti takih uspehov, kakor si jih želi vsak izmed nas, ki nam je izročena skrb za mladino, ako se doma to lahko miselno podira, kar se je v šoli s trudom zgradilo! Zato bi bilo prav, gospod Ižanec, ako bi večkrat svojim sosedom pravili o vsem tistem, kar ste videli svoj čas na svojih potovanjih!«

»To ni naše!« je ponavljal Ižanec, ki se je s svojimi mislimi še vedno mudil pri onem dogodku, ki je o njem pravil. »To ni naše! Kaj, to je bil odgovor!«

»Gotovo, gotovo je bil to lep odgovor, ki naj bi si ga vsi ti tukaj globoko vtisnili v spomin!«

»Ampak to vam pravim, gospod učitelj,« se je Ižanec nenadoma zopet razjezil, »če kdaj koga zalotim pri klatenju — in prej ali slej se mi to že posreči — razčesnem ga! Ali veste, vi paglavci, kaj se to pravi: razčesnem! Živ ne pride iz mojih rok, živ ne, kogar jaz primem, zapomnite si to!«

Srdito je zavihtel pesti in odšel. Nekateri učenci so se smejali, drugim, ki so imeli nemara slabo vest, pa so se ježili lasje. O tem pa so bili vsi prepričani, da bi se onemu gotovo ne godilo dobro, kdor bi prišel Ižancu v pesti.

Ko so se bile za Ižancem vrata zaprla, je pripomnil gospod učitelj: »Ne posmehujte se starcu! Morda je res malo bolj siten kot so drugi ljudje, a v marsičem trdi prav! Ne vem, če je res kateri izmed vas to zagrešil, česar vas je dolžil, vsekakor pa je nedopustno in grdo, če kdo klati sadje s tujega drevja. Tatvina je to, ki jo bom hudo kaznoval, ako zvem, da je kdo izmed vas kaj takega storil. Upam pa, da se kaj takega ne zgodi. Upam, da si vzamete za zgled one dečke in deklice, o katerih je pravil starec, ki je baš kar odšel, in da tudi vi porečete, kadar bi se vas lotevala izkušnja, da bi si prilastili karkoli že tujega: »To ni naše, tega se ne smemo dotakniti!«

Jesenski večer.

*Na zapadu dan trepeče,
tone za vrhove rdeče,
zadnji zbirajo se žarki,
plavajo v nebo žareče.*

*Drsajo po reki hladni
v šumu pljuskov valujočih,
kot otroci kratkohlačni
v hladu zimskem se tresočih.*

*Zlivajo se čez gorovja
v speče, pisane dobrave,
jemljejo slovo od kmetov,
drugim trosijo pozdrave.*

*In kot plamen v zrak kipijo,
ženejo se v noč prezirno
in zastražijo vsa vrata,
da zaspi vsa deca mirno.*

Damjan.

JOSIP JERAS:

Deklice iz preteklosti.

(Nadaljevanje iz lanskega letnika.)

EVHARITA, MALA ATENKA IZ PERIKLEJEVE DOBE.

santa,« je rekla dovilja Demo, »ali hočeš, da ti povem zgodbo o podlasici, ki se je vtihotapila v neko podstrešje?«

»Ne,« je odvrnila Ksanta.

»Morda te bo bolj zanimalo, kaj je doživel Odisej v votlini velikana Polifema?«

»Ne,« je zopet odgovorila Ksanta.

»Ali res nečeš zvedeti, kako je strašni Polifem, ki je imel samo eno oko sredi čela, ujel in zaprl Odiseja v svojo votlino in kako mu je nato Odisej iztaknil to oko in ušel iz votline pod koštrunovim trebuhom?«

»Ne in ne,« je srborito odvrnila Ksanta in zacepetala z bosimi nožicami. »Ne, zdaj se hočem kostkati s svojo sestro Evharito.«

»Ksanta,« se je oglasila njena mati Levkipa s strogim glasom, »če ne boš mirna in poslušala Deme, pokličem takoj Mormolikeja, bavnava, ki odnaša neposlušne otroke v večno temo!«

Pri imenu Mormolikeja je Ksanta takoj umolknila in se zgrčila v doviljino krilo, medtem ko je njena mati oblekla Evharito v praznično odelo.

Tistega dne je bila javna ljudska veselica v Atenah. Iz vseh vasi Atike so prišli mladi in stari, moški in ženske in celo otroci, da prisostvujejo Panatenejam, veličastnemu prazniku boginje Palade Atene, zaščitnice naroda in države. Evhariti, hčerki odličnega meščana Damoharesa, je bilo dovoljeno, da je pomagala vezti tenčico, ki so jo morali pokloniti danes z veliko častjo boginji. Evharita bo smela tudi iti v procesiji, ki se bo kmalu razvila ob velikem navdušenju gledalcev na pobočju griča Akropole, kjer so bila najlepša grška svetišča.

Služabnice so oblekle deklico v belo laneno haljo; njena mati ji je počesala lase, ji položila na glavo cvetni venec in ji smehljajoč nastavila bronasto ogledalo. Evharita se je videla lepa v njem.

Tudi Levkipa se je nalepšala. Na svojo dolgo obleko, ki jo je držal okolo pasu zlat trak, je vrgla s škrlatom obšit plašč, njeno zapestje je krasila zapestnica, predstavljajoča dve izrezljani sfingi, in med kodrčki njenih las sta blestela uhana, dva majhna labudka iz bele steklenine.

»Kako bi že rada šla, mati,« je rekla Evharita.

Levkipa ji je odgovorila: »Samo Nila še počakamo; on ti prinese vrtnic, ki bodo napolnile in krasile tvojo košarico. Takoj, ko pride, odideva. Skrajni čas je, ker solnce stoji že visoko. Tvoja sestra Ksanta je že jako nestrpna in muči Demo. Tvojega brata Lizija pa sem morala poslati na izprehod z učiteljem Sikimom; ne poznam bolj nagajivega otroka kot je on.«

Komaj je izgovorila te besede, je začula oster krik, ki je prihajal z dvorišča, obdanega s stebriščem, kjer so bogati Grki običajno sprejemali goste. Levkipa je naglo vstala in zapustila stanovanje, ki je bilo določeno za gospodinjstvo in njene služabnice, in že je stala pred starčkom in otrokom. Starček je bil odet v širok plašč, obut je bil v dokolenke s trakovi in v roki je držal šibo. Starček je ravnokar strogo kaznoval dečka osmih let. Levkipa se ni prav nič začudila.

»Kaj si zopet storil, Lizij?« ga je vprašala.

»Ne maram več učitelja, ne maram ga,« je odgovoril otrok še vedno ihtoč.

»In zakaj ne, prosim te?«

»Zato, ker sem se ga naveličal; zato, ker me vedno kara: Lizij, kadar sediš, ne smeš prekrižati nog; Lizij, ne podpiraj brade z rokama; Lizij, na cesti moraš oči povesiti; Lizij, moral bi že vedeti, da pri obedu vzamemo salamurjo samo z enim prstom, ribo in meso pa z dvema; Lizij, če se praskaš, moraš to storiti obzirno; Lizij sem, Lizij tja! Ne, ne maram več učitelja; rajši bi imel Mormolikeja, ko sem bil še majhen!«

»Je že dobro,« je rekla Levkipa. »Sikim, ker te Lizij ne mara več, pojdi sam brez njega na veselico; Lizija pa bom izročila Tihonu, ki bo pazil nanj.«

Sikim je vedel, kako je Levkipa prizanesljiva. Dobrohotno se je nasmehnil in pogladil svojo belo brado. Lizij pa je bil jezen in si je drgnil oči s pestjo.

(Dalje.)

KAREL ŠTRBENK:

Jure.

Žaloigra otroka v treh dejanjih.

(Dalje.)

Jure (*otožno, skoro z jokom*): Ni dolgo — še skoraj sem jo videl — a danes je ni več, nikjer več — a mamica moja mora priti — meni je dolg čas in spodili so me iz hiše tam, kjer sva bila z njo. Ležala je mama in bolna je bila, tako bleda je bila v lice, preden so jo odnesli — in nič več ni hotela pogledati. Prižgali so ob njej dve sveči, odnesli so jo v drugo hišo — tam v mestu in jaz sem hotel govoriti z njo — pa ni hotela — nato so jo odnesli na velik travnik — kjer raste mnogo rož, in spustili so jo v jamo in jo zagreblji. — A mama bo vstala, vem da bo, ker ona ve, da je meni dolg čas. Jaz bi šel rad k njej — a niso me pustili tam — rekli so mi, da moram od tam in zato sem odšel. (*Joče — tiho — grenko.*)

Marija: Ne jokaj, Jure — nič ne jokaj — jaz in mi vsi se hočemo igrati s tabo in nič več ti ne bo dolg čas po mami. Tu na jasi se igramo, tu trgamo rože — tu pojemo in se veselimo. Tudi ti boš med nami in nič več ti ne bo dolg čas. — Tudi mamó boš dobil — pri nas je mnogo mam — tudi jaz jo imam in rekla ji bom, prosila jo bom, naj tudi tebe vzame, da bo tudi tvoja mama — pa ti ne bo več hudo za ono.

Jure (*gleda začudeno*): Ali moja mama ni — moja mama je ostala v mestu in samega me je pustila po svetu — ni hotela z mano, jaz pa sem jo klical, a ni hotela čuti in ni mogla vstati, ker jo tišči zemlja. Črni možje so jo zagreblji. — Zlobni so bili ti možje — ker so mi jo

vzeli — in jaz sem jih prosil, a oni niso hoteli čuti — niso odnehali, dokler niso nametali dosti, dosti zemlje.

Marija: Jure, kako te bo slišala mama, ker je umrla, saj te ni mogla slišati.

Jure (začudeno): Kako umrla — samo spala je — saj sem jo videl prej že dostikrat, ko je spala; a ko sem jo poklical, vsakokrat se je zbudila in govorila z mano — samo tedaj — ko so prižgali sveče ob njej — ko so prišli črni možje, samo tedaj ni hotela odpreti oči in jaz sem moral sam brez nje oditi.

Marija: Ne jokaj, Jure — veš, tvoja mama gleda sedajle nate — vsi, ki umrjejo, gledajo nazaj na svojce, in v nebesih prosi Boga, da bi obvaroval njenega Jureta in da se mu ne bi ničesar hudega pripetilo. Dobro je tvoji mamici, dobro. Tam na nebu so nebesa in tam je ona in ve, da ti je hudo za njo. Nič ne joči — Jure, rož ti hočem dati — lepih rož in nehal boš jokati. Nato ti bom povedala lepo povestico. Naša babica nam jo je povedal. Veš, naša babica zna mnogo lepih povestic in tudi tebi jih bo povedala, ko prideš k nam. (*Marija vstane, gre k znamenju, vzame šopek rož in jih ponudi Juretu.*)

Jure (vzame rože): Tudi v mestu smo imeli rože, a nismo jih trgali, tam smo rože kupili.

Marija: Kaj, kupili ste rože, saj vendar same rastejo in ni jih treba kupovati. Cvetko utrgaš in imaš jo — samo to je škoda, ko cvetica tako hitro umrje, če je utrgana. Videl boš, Jure, kmalu ti bodo ovenele, ali jaz ti hočem dati sedaj svežih, da ne boš žalosten.

Jure: Pa čemu potem trgati rože, ko umirajo v roki, torej tako je tudi moja mama ovenela kot cvetje?

Marija: Da, tako. Meni se zdi, da tudi človek ovene, preden umrje. Zboli prej.

Jure: Da, tudi moja mama mi je rekla enkrat, preden je legla: Ubogi Jure, zbolela sem. — Potem je legla in je dolgo ležala, jaz pa sem bil vedno pri njej in pripovedovala mi je povestice in se smejala z mano. Toda ne več tako kot nekoč — tako težko se je smejala — jaz sem jo videl — dobro sem videl — a preden je umrla, je samo jokala in z roko me je božala po licih. Roka njena pa je bila tedaj mrzla — zeblo jo je. Gotovo je zaradi mraza ovenela, saj pozimi tudi rože umro, ker je mraz.

Marija: Ne, Jure — tvoja mama je zbolela — a ker je bila bolna, so ji roke oledenele in nato šele je umrla — a ne zato, ker jo je zeblo — nego zato ji je bilo mraz, ker je bila bolna.

Jure (zamišljeno, počasi): Ali misliš, da je sedaj še mraz moji mamici?

Marija: Ne, sedaj ji ni več mraz — sedaj ne čuti nič več.

Jure: Samo, da je ne zebe; samo, da je ne zebe... In iz nebes gleda name, si rekla poprej. O, moja mamica je dobra, ona ve, kje

je Jure... Ali ne bi mogel iti za njo v nebesa; tudi jaz bi šel rad k njej, tako lepo mi je bilo pri njej.

Marija: Kadar boš umrl, takrat prideš k njej — tam te čaka in vesela te bo, ko te bo zopet imela.

Jure: Jaz bom umrl, samo da pridem k mamici.

Marija (se zasmeye): Jure — tega pa ne moreš tako hitro storiti — najprej moraš biti bolan, potem boš lahko umrl.

Jure: Morda pa sem bolan — in če sem, pojdem takoj k mamici — dolg čas mi je po njej.

Marija: Nisi bolan, Jure — nisi — glej, Jure, to je znamenje. Ali so v mestih tudi taka znamenja?

Jure (se ozre in gleda začudeno): Ne, v mestu ni takega znamenja — tam so samo velike hiše — dolge ulice in vozovi in ljudje. Ali nisi bila še v mestu?

Marija: Še ne. Samo oče in mati gresta časih v mesto, mene še nista vzela s seboj.

Jure: Joj, ne hodi v mesto, tam so ljudje zlobni in reci mamici, naj ne hodi tja. Vzeli jo bodo črni možje — prižgali bodo ob njej sveče, zabili jo v rakev in potem jo bodo zagrebli in tudi ti ne boš imela več svoje mamice — pa boš morala daleč po svetu kot jaz.

Marija: Jure, ti še ne razumeš tega — moja mamica ni nikoli bolna in zato ne bo umrla. Kadar gre mamica v mesto, mi prinese veliko slaščic.

Jure: Da — slaščic; tudi jaz in mama sva jih kupovala, a sedaj, ko je ni, mi jih nihče ne kupi.

(Iz dalje se začuje zvon.)

Marija: Jure, ali znaš že moliti?

Jure: O znam — očenaš sem že dostikrat molil — glej, kako ga znam *(stopi k znamenju, Marija za njim)*. Oče naš, ki si v nebesih — — —

(Med molitvijo vstopita župan in Marjan.)

Župan: Odkod te je privedla pot, kdo si in kam greš?

Jure (s strahom): Gospod, ne bodite hudi name — mamc sem izgubil in so me spodili iz mesta. Tu imam listek. Ime mi je Jure. *(Pomoli listek županu.)*

Župan (čita): Jure, sin umrle Marije in umrlega očeta Janeza... Pošiljamo na občino, kamor sta bila pristojna oče in mati, v oskrbo in nadaljno vzgojo. — Tako! Ti boš torej naš! K Poloni pojdeš v ubožno hišo, tam boš spal in dobil jesti in pomagal ji boš pri delu. Nosil ji boš drv in vode — ker je stara in ne more sama.

Marija (motri župana, nato s poudarkom): Ne pošljite ga k Poloni, grda je in zlobna, k nam naj gre!

Marjan: K nam ga pustite — k nam, saj je priden!

Jure (*gleda zbegano in z jokajočim glasom*): Gospod, ne bodite jezni name — ne hudujte se name; nosil bom drv, hočem ji prinesiti vsega, samo da me ne bo tepla.

Župan: Koliko let si star?

Jure: Osem (*nato grenko zajoče in joče dolgo*).

Župan: Zakaj jočeš, Jure?

Marija: Ne jokaj!

Župan: Zakaj jočeš, govori!

Jure (*z bolestjo*): Lačen sem ...

Marija (*skoči k svoji torbici, izvleče iz nje kos kruha in ga da Juretu*): Na, jej in ne jokaj!

Jure (*sede, prelomi kruh in ga začne jesti*).

Župan: Privedita ga k meni, ko bo pojedel in se oddahnil. (*Odide.*)

Jure (*je kruh in je tiho*).

Marjan in Marija (*še oddaljita. Ko se vrneti, pomolita Juretu vsak šopek rož*).

Marija: Na, Jure, te so sveželi!

Marjan: Nabral sem najlepših.

Jure (*gleda predse, nato počasi*): Zakaj sta jih utrgala, ko vesta, da bodo morale umreti.

Konec I. dejanja.

Mamice ni!

Solnčece zlato, ej, žarki vi zlati,
dejte, povejte, kje moja je mati!

Lunica tiha, čuj, daj mi pokoja,
brž razodeni, kje mati je moja!

Zvezdice jasne ve, je li vam znano,

kje moja mamica joka za mano?
Dneva, noči vi čuvarji ste bdeči,

nič vam ne more na zemlji uteči.

Solnčece, lunica, žarki vi zlati —

joj, pomagajte mi mater iskati!

Danilo Gorinšek.

10. oktober.

Na Koroškem je danes
prežalosten dan,
ki zopet odpira
stotisoč ran.

Stotisoč koroških
src krvavi,
a nas v domovini
duša boli.

Boli nas duša
in peče nas vest,
da nismo še našli
koroških cest —

teh trnjevih cest,
ki jih hodite vi
v temi težkih,
suženjskih dni ...

Da ni jih še našla
naša moč,
da bi pregnala
koroško noč!

Da ni jih še našlo
naše srce,
ki vendar za vaše
trpljenje ve!

Da jih še duša
našla ni,
ki z vami ljubi
in z vami trpi!

Da! Težka je misel
in težka je vest,
ko je na njej
vsa vaša bolešt.

In nam je vaš črni
prečrni dan
živ opomin
koroških poljan,

teh svetih, naših
že v davnih dneh,
in to je klic,
ki očita greh,

ki sega v duše
in sega še v grob:
»Korošec ni bil,
ne sme biti rob!«

Kako naj majka
v miru živi,
ako le eden
vas zvestih trpi?!

Ne, ni je svobode,
ni solnca za njo,
dokler Koroška
prosta ne bo.

Ti naša, ljubeča,
ljubljenka, čuj:
upaj z nami
in z nami veruj

vero slavnih
in davnih dob:
Gospa Sveta
ne sme biti rob!

Anica.

F. POLK. IN ZABAVA

Skakalnica.

Priobčil H. Podkrajšek.

	naš	po-		ji,		dar				ti		ču-		nam	po-	
pred																čre-
vaj		rod	zo-		ka-		pri-		Šči-		in		vaj	de,	je	lje
			Ču-		hru-						ginl			in		
sodl					spetl		jih			kjer		tov				sta-
		pov-	Tre-	je									po-	go-	je	
ga					šči	jo	jez-		bin,	je	jim					in
		čaj			no		vnet,		tis-		glo-			dvorl		
kon-					z						do					Ri-
		po-				raz-					tih				se	
in				bli-	pa-						ji	ljo				od-
		tod					na	ci	v					ga-		
od-		ti-	vol-		skom	li-	ve-		pre-	svo-	zem-		šu-	z		njaj
od-					de,			ni			me					gor,
	raj	ka				med-				že-				v	nam	

Zveži z eno potezo izpolnjene kvadrate, da dobiš lepo pesem!

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev aritmogrifa v 1. številu.

Kukavica je plaha ptica.

**Krop
ugasel
krava
almanah
veriga
izstop
cvet
ali
jazbec
ena**

Prav so ga rešili: Boris Prezelj, Dušan Otoničar, Danica Klavorova, Evgen Betetto, Srečko Petelin, Božan Strmecki, Osvald Dobeic, Zorko Jugović, Gvidon Bakarčič, Bruno Šmajdek, Dušan Vargazon, Ivan Modic, Milica Božičeva, Hinko Polajner, Ivanček Jerman, vsi v Ljubljani; Bronislava Derganova, Maks Prosinček, Ivan Terbovc, Gloria Šukljeto, vsi v Laškem; Danica Zavrlava, Komenda pri Kamniku; Branko in Boris Kmet, Kranj; Joško Virant, Velike Lašče; Drago Kocmut, Bogdan Spindler, Karel Kos, Ivan Pučnik, Tatjana Grosmannova, vsi v Mariboru; Ivan Kladenšek, Zadobrova pri Celju; Šipekov Ferdin, Huda jama pri Laškem; Ivan Bezeljak, Litija; Slavica in Vlasta Bulovčevi, Begunje pri Lescah; Karel Stropnik, Tezno pri Mariboru; Otica Jakova, Stožice pri Ljubljani; Branko Vandot, Novo mesto; Ivo Barbič, Kandija pri Novem mestu; Marta Hočevanjeva, Zagorje ob Savi; Ivan Vrtni, Ruše; Dušan Herzog, Celje; Bogdana Majerjeva, Sv. Marjeta pri Rimskih toplicah; Boris Globočnik, Železniki; Avguštin Tomc, Dobrova pri Ljubljani; Milan Voglár, Krško; Angela Zakrajškova, Trbovlje; Dušan Zdolšek, Letuš; Štefan Voljč, Vič pri Ljubljani; Marjan Romih in Branko Lamut, Novo mesto; Marijan Grilc, Trbovlje-Vode. — Žreb je določil najavljeno darilo Dragu Kocmutu v Mariboru. Danes razpisujemo: »Zvonček« XX. letnik.

† Ivanka Debevec - Kocijanova.

Sotrudnico »Zvončka« Ivanko Kocijanovo, poročeno Debevečo, je zadela dne 28. maja t. l. žalostna smrt. Ko je istega dne proti večeru o slabem vremenu vedrila pri nekem hramu v Irenji pri Čužnji vasi v trebelski fari ob roki s svojim triletnim sinčkom, je strela udarila tik nje v staro hruško in zadela tudi njo in otroka, ki sta takoj mrtva padla na tla. Ljudje so sicer prihiteli na pomoč, a bilo je zaman. Njen mož Anton Debevec se je onesvestil, ko je zvedel o žalostni novici.

Ivanka se je rodila dne 14. marca 1886. l. v Čužnji vasi pri Trebelnem na Dolenjskem kot hči ubožnih kmetijskih staršev. Osnovno šolo je dovršila na Trebelnem (v krškem okraju) pod Jankom Lebanom, ki ni bil le njen učitelj, ampak tudi buditelj njenih prirojenih pesniških zmožnosti. Bila je Ivanka krepostna in pridna deklica, hvaležno-vdana svojemu učitelju. Poročila se je v Čužnji vasi z Antonom Debevcem, posestnikom in barvarjem le-tam. Dasi ji je bil mož starejši vdovec, je vendar z njim živevala v srečnem zakonu.

Kot krepostna deklica si je jako želela videti Bled in tam počastiti Mater božjo. To se ji je naposled posrečilo. V svoji

prvi natisnjeni pesmi l. 1912. popisuje čuvstva, ki so jo obhajala na Bledu:

Že k cerkvi ziblje čolniček se moj,
o duša, zaukaj, veselo zapoj!
»Češčena Marija!« odmeva okrog,
da čuje nižava in néba obok! —

Ivanka Debevec-Kocijanova je izpolnila 40. leto svojega življenja. Nekaj njenih pesem je natisnjenih v »Zvončku«. Naš list je priobčil tudi njeno podobo. — Najrajša je Ivanka opevala krasoto narode in slavila Mater božjo. Poleg natisnjenih pesem je zapustila gotovo še celo vrsto neobjavljenih pesmi, zakaj pesnikovanje ji je bilo srčna potreba. Želeti bi bilo, da se objavijo tudi nenatisnjene njene pesmi.

Visoko je Ivanka čislala Janka Lebana, svojega nekdanjega učitelja in osivelega sotrudnika »Zvončka«. Večkrat mu je pisala ter pošljala pesmi v oceno. Še letos o Veliki noči mu je poslala razglednico s temi vrsticami:

Vesele praznike Vam jaz želim,
košarico cvetic Vam podarim;
sprejmite jih prijazno tu od mene,
od nas pa vseh — pozdrave preiskrene!

V miru počivaj, zlata duša! Nate hrabrimo blag spomin!
—o—n.

Velecnenjeni gospod Doropoljski!

Dovolite, da se tudi jaz oglasim. Naročnik »Zvončka« sem že četrto leto. V tem času sem že zapustil osnovno šolo ter obiskujem sedaj drž. gimn. v Mariboru. Izbral sem si cilj, ki ga hočem doseči.

Vaš list »Zvonček« mi je bil vedno v razvedrilo in zato hočem tudi ostati naročnik, kakor dolgo mi bo mogoče.

Jako hvaležen bi Vam bil, če bi tudi za mene napisali nekaj vrstic.

Z odličnim spoštovanjem
vdani Vam

Miran Grilc,

Pobrežje pri Mariboru.

Odgovor:

Ljubi Miran!

Gotovo imaš lep, jasen cilj pred seboj: da se moralno in fizično usposobiš za službo narodu in domovini! Tak cilj imej vsak dijak pred očmi! Za resno življenje je treba resnih priprav, a prvi zakon vsakemu državljanu je — sreča domovine!

Velecnenjeni g. Doropoljski!

Drzнем se Vam tudi jaz pisati. Pisala sem Vam že enkrat, a pismo je najbrže romalo v koševo deželo ali pa je izgrešilo pravo pot. Sem naročnica »Zvončka«, ki ga jako rada čitam. Posebno mi ugaja Vaš cenjeni kotichek in pa »Romanje naše Jezlice«. Sem tudi Sokolica. Obiskujem V. r. osnovne šole na Mirni. Učim se najrajša zemljepisja in zgodovine. Imamo jako strogega, a dobrega učitelja. Učimo se veliko, kar me jako veseli. V kratkem bomo igrali igrico »Šivilja Klara«. Tudi jaz sem poleg. Upam, da bomo dobro rešili svoje vloge.

Ako dovolite, Vam prihodnjič pošljem pravljičico »Tri uklete kraljičice«, ki sem si jo sama izmislila. Napisala sem Vam naj-

važnejše, ostalo Vam sporočim enkrat pozneje. Jako bi me veselilo, ako bi me sprejeli med svoje koticekarje. V nadi, da se mi izpolni ta želja,

Vas vljudno pozdravlja

Angelica Kogejeva.

Odgovor:

Ljuba Angelica!

Moj koš je res brez dna. Ali je tudi Tvoje pismo zletelo vanj, tega danes ne vem. Mogoče je, mogoče ni, kar ni, še lahko se zgodi. Toda z današnjim pismom ne. To se je — evo! — zaletelo preko koša v moj kotichek! Dobro nam došlo!

*

Cenjeni g. Doropoljski!

Še nikoli Vam nisem pisala, danes pa Vam hočem. Hodim v V. razred dekliške šole v Kamniku. Že tretje leto sem naročnica Vašega lista »Zvončka«. Jako rada čitam povesti. Najbolj mi ugaja povest o Koclju.

Blagovolite sprejeti to mojo nalogo o naši neodrešeni domovini. Pisana je v srbohrvatskem jeziku:

Godine 1918. posle svetskog rata jesmo se udružili Srbi, Hrvati i Slovenci u skupno kraljestvo i nastala je ponosna Jugoslavija. Ova naš je isto oslobodila, ali nije oslobodila svu našu braću. Dole u Primorju, u Istri, Gorici, Trstu, u Koruškoj i Štajerskoj čekaju naša braća oslobodjenja. Ova deca sunca, koja žarko ljube svoju majku otadžbinu, ostala su pred vratima, bez ljubezne majke otadžbine, bez oca, junačkoga vladara, našega kralja, nisu u kolu sretnih sestara i sretnje braće. Ali mi nismo i nećemo da zaboravimo svoju neoslobodenu braću, već radimo na to, da se združimo i zakliknemo svi zajedno: »Živela Jugoslavija!«
Ivanka Bergantova.

Odgovor:

Ljuba Ivanka!

Ako hočemo, da se kdaj združimo z neosvobojenimi svojimi brati v skupni domovini, ni dovolj samo, da si tega želimo, nego se moramo na to osvobojenje pripravljati. Pred vsem pa moramo biti mi, ki smo že svobodni, složni med seboj; živet mora v bratski ljubezni in si moramo krepiti svoje moči, da ne bomo jaki samo v besedah, ampak da bomo silni in nepremagljivi tudi v dejanjih.

*

Veleccenjeni gospod Doropoljski!

Četudi hodim šele v IV. razred, si Vam vendar dovoljujem pisati nekoliko vrstic, ker čitam v »Zvončku« Vaše prijazne odgovore. Upam, da mi bodete dali skromen prostorček v svojem prijetnem koticu.

Letos sem drugič naročena na »Zvonček«, ki mi pa jako ugaja. Najljubši mi je Vaš kotic, ki je poln lepih pisem. Jako rada pa sem čitala tudi »Kekca« in »Jelico« ter rešujem uganke in druge zanimivosti. Komaj že čakam prihoda »Zvončka«, ki mi je tako priljubljen.

Prav lepo Vas pozdravlja

Vaša vdana

Silva Janžekova.

učenka IV. razr. v Mirni na Dolenjskem.

Odgovor:

Ljuba Silva!

Moj kotic je marsikomu všeč, kar je končno razumljivo, ker se vsak rad vanj zateče, da katero prav po domače pove. Odprl bi rad vrata na široko, a so tako na tesno zgrajena, da se more veliko število koticarjev le polagoma zmuzati v mojo ozko kamrico.

*

Blagorodni gosp. Doropoljski!

Danes se prvič oglašam s temi vrsticami. Ko sem zadnjič čital »Zvonček«, sem spoznal, da ste velik prijatelj mladine. Ker čitam v Vašem »Zvončku«, koliko otrok Vam piše, sem se tudi jaz namenil, da Vam pišem. Na »Zvonček« sem naročen že drugo leto. Ker mi jako ugaja, ga pazno prebiram. Najljubša mi je povest, ki jo piše gospod Josip Vandot, enako so mi všeč tudi druge povesti.

Hodim v 5. razred 6. šolsko leto v Trbovljah.

Pogledam pa tudi rad Vaš kotic. Jako bi me veselilo, ako bi zagledal svoje vrstice v njem.

Prav presrečno Vas pozdravlja

Edo Zagorišek.

Odgovor:

Ljubi Edo!

Ako boš pogledal v današnji kotic, se bo veselje Tvojih mladih dni stopnjevalo, ker boš zagledal v njem svoje vrstice črno na belem. Želim, da bi se Ti v življenju vsaka želja tako izpolnila! Seveda — želja naj bo pametna in izpolnitve možna. Če si boš kdaj želel, da Ti naj pečeni piščanci sami lete v usta, se to ne bo izpolnilo, ker ni mogoče. Če si pa želiš, da boš kdaj veljaven mož, se to lahko zgodi, ako boš priden in pošten.

*

KOTIČKOV ZABAVNIK.

Vesela mladost.

Le pogledjte jih! Vsi ti so naši prijatelji. Vsi ti so Fajdígovi iz Sodražice. Naj bodo zdravi in veseli vse žive dni!

*

Rešitev zastavice v podobah v 1. številu.

»Zvončkovim« koticarjem v pouk in zabavo.

»Kdo je to?« v 1. številu.

Čudni ta fantič je pobič iz otroških igrač.

„Zvonček“, XX. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXI. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXII. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXV. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXVI. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
Letnikov, ki niso tu navedeni, ni več v zalogi

In zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!

KUPUJTE IN ČITAJTE MLADINSKE SPISE

◄ KI JIH IZDAJA ►

**DRUŠTVO ZA ZGRADBO UČITELJ-
SKEGA KONVIKTA V LJUBLJANI**

Zahtevajte cenike, ki jih dobite brezplačno
NAROČILA SPREJEMA IN TOČNO IZVRŠUJE

**KNJIGARNA
UČITELJSKE TISKARNE
V LJUBLJANI, Frančiškanska ulica št. 6**

MLADINI PRIPOROČAMO NASTOPNE KNJIGE PO ZNIŽANIH CENAH:

- Baukart: *Marko Senjanin, slovenski Robinson*. Vez. Din 12.—.
- Dimnik: *Kralj Peter I*. Vez. Din 18.—.
- Dimnik: *Kralj Aleksander I*. Vez. Din 30.—.
- Erjavec: *Afriške narodne pripovedke*. Vez. Din 20.—.
- Erjavec: *Kitajske narodne pripovedke*. Vez. Din 20.—.
- Erjavec: *Srbske narodne pripovedke*. Vez. Din 22.—.
- Erjavec-Flere: *Fran Erjavec, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 40.—.
- Erjavec-Flere: *Fran Levstik, izbrani spisi za mladino*. Broš. Din 18.—, vez. Din 26.—.
- Erjavec-Flere: *Matija Valjavec, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 36.—.
- Erjavec-Flere: *Josip Stritar, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 46.—.
- Erjavec-Flere: *Simon Jenko, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 28.—.
- Erjavec-Flere: *A. M. Slomšek, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 40.—.
- Erjavec-Flere: *J. Kersnik, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 46.—.
- Ewald-Holeček: *Mati narava pripoveduje*. Vez. Din 26.—.
- Ewald-Holeček: *Tiho jezero in druge povesti*. Vez. Din 26.—.
- Flere: *Babica pripoveduje*. Vez. Din 10.—.
- Flere: *Slike iz živalstva*. Vez. Din 24.—.
- Flere: *Pripovedne slovenske narodne pesmi*. Vez. Din 24.—.
- Gangl: *Zbrani spisi*. II. V. in VI. zv. vez. Din 10.—, eleg. vez. Din 12.—, VII. zv. vez. Din 18.—, eleg. vez. Din 20.—. (Ostali zvezki so v II. natisu.)
- T. Gaspari in P. Košir: *Sijaj, sijaj, solnčecel* (Zbirka koroških pesevk.) Din 8.—.
- Karafiati Jan-Dr. Bradač: *Kresničice*. Vez. Din 18.—.
- Manica Komanova: *Narodne pravljice in legende*. Din 16.—.
- Korban: *Vitomilova železnica*. Vez. Din 14.—.
- Kosem: *Ej prijateljčki*. Vez. Din 14.—.
- Lah: *Česke pravljice*. Vez. Din 12.
- Mišjakov Julček: *Zbrani spisi*. VI. zvez. (Drugi zvezki so razprodani.) Vez. Din 10.—.
- Möderndorfer Vinko: *Narodne pripovedke iz Mežiške doline*. Eleg. vezano Din 24.—.
- B. Račič: *Belokranjske otroške pesmi*. Vez. Din 8.—.
- Rape: *Mladini*. II., III., IV., V., VI. zvezek. Vez. Din 10.—, eleg. vez. Din 12.—, VII. zvezek Din 12.—, VIII. zvezek Din 15.—.
- Rape: *Tisoč in ena noč*. Vez. Din 28.—.
- Ribičič: *Vsem dobrim*. Vez. Din 10.
- V. Riha-Karel Pribil: *Povest o svatbi kralja Jana*. Vez. Din 16.
- Robida: *Da ste mi zdravi, dragi otroci!* Broš. Din 3.—.
- Šilih: *Nekoč je bilo jezero*. Vez. Din 24.—.
- Tille-Pribil: *V kraljestvu sanj*. Broš. Din 6.—.
- Trošt: *Moja setev*. I. in II. à Din 10.—.
- Waštetova: *Mejaši, povest iz davnih dni*. Vez. Din 24.—.
- Zbašnjak: *Drobne pesmi*. Vez. Din 8.—.

VSE TE KNJIGE KAKOR TUDI KNJIGE DRUGIH

ZALOŽB SE DOBE V

KNJIGARNI

UČITELJSKE TISKARNE

V LJUBLJANI

■■■■■■ Frančiškanska ulica št. 6. ■■■■■■